

ΠΟΛΥΤΡΟΠΗ ΑΡΜΟΝΙΑ
ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Β' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΡΙΤΗ 26 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2022
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΝΕΟΤΕΡΟΥ
ΚΟΣΜΟΥ (565-1815)

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

ΟΜΑΔΑ Α'

ΘΕΜΑ Α1

Εγίρα: Από το 613 ο Μωάμεθ άρχισε να διδάσκει δημόσια τη νέα θρησκεία (Ισλάμ), κατηγορώντας τους συμπατριώτες του ως ειδωλολάτρες. Για το λόγο αυτό όμως εκδιώχθηκε το 622 από τη Μέκκα και κατέφυγε στη Μεδίνα, όπου ίδρυσε μια κοινότητα πιστών. Το έτος αποδημίας του Μωάμεθ στη Μεδίνα θεωρείται ως η αρχή της ισλαμικής κυριαρχίας και αποτελεί αφετηρία του χρονολογικού συστήματος των Αράβων (Εγίρα). Μέσα σε μια δεκαετία ο Μωάμεθ κατόρθωσε να επιβάλει τη διδασκαλία του και να συνενώσει τις αραβικές φυλές, θέτοντας τέρμα στην πολιτική διάσπαση της Αραβικής Χερσονήσου.

Αλληλέγγυον: Ο αγώνας κατά των δυνατών υπήρξε μια από τις σημαντικότερες πλευρές της εσωτερικής πολιτικής των Μακεδόνων. Το μεγαλύτερο πλήγμα για τους δυνατούς αποτέλεσε το αλληλέγγυον, νόμος που υποχρέωνε τους εύπορους γείτονες να καταβάλλουν τους φόρους των φτωχών αγροτών της κοινότητας.

Στρατιωτόπια: Οι στρατιώτες των θεμάτων στο Μεσοβυζαντινό κράτος διέθεταν στρατιωτόπια, δηλαδή κτήματα, από τα έσοδα των οποίων εξασφάλιζαν και συντηρούσαν το άλογο και τον οπλισμό τους. Το κτήμα και η υποχρέωση για στρατιωτική υπηρεσία μεταβιβαζόταν από τον πατέρα στον πρωτότοκο γιο.

ΘΕΜΑ Α2

1. Μετά τη Γαλλική Επανάσταση στον πολιτικό τομέα, η έννοια της λαϊκής κυριαρχίας εκφράστηκε με το δικαίωμα ψήφου και την εμφάνιση του θεσμού των Λεσχών, οι οποίες προοιωνίζονταν τα μετέπειτα πολιτικά κόμματα. **ΣΩΣΤΟ**

2. Ο φλωρεντίνος Αμέρικο Βεσπούτσι (1454-1512), θαλασσοπόρος στην υπηρεσία του βασιλιά της Πορτογαλίας, διαπίστωσε ότι οι περιοχές που είχε ανακαλύψει ο Κολόμβος δεν ανήκαν στην Ασία αλλά σε μια νέα ήπειρο, την οποία μάλιστα προσπάθησε να χαρτογραφήσει. **ΣΩΣΤΟ**

3. Ο εμπορευματοποιημένος τρόπος διάθεσης των συγχωροχαρτιών από τον μοναχό Τέτζελ στη Γερμανία προκάλεσε την έντονη αντίδραση του γερμανού μοναχού και θεολόγου Μαρτίνου Λουθήρου. **ΣΩΣΤΟ**

4. Η τέταρτη σταυροφορία οδήγησε στην άλωση της Πόλης το 1304. **ΛΑΘΟΣ**

5. Η εποικιστική πολιτική του Βυζαντινού Κράτους για την αντιμετώπιση του σλαβικού προβλήματος απέτυχε, στα τέλη του 8^{ου} αιώνα, οπότε δεν έγινε εφικτή η ενσωμάτωση και αφομοίωση τους από τη βυζαντινή κοινωνία. **ΛΑΘΟΣ**

ΘΕΜΑ Β1

Η νορμανδική κατάκτηση διευκολύνθηκε έμμεσα από το Σχίσμα του 1054, το οποίο προκάλεσε έντονη αντιβυζαντινή διάθεση στην Ιταλία και παρεμπόδισε τη συνεργασία Ρώμης και Κωνσταντινούπολης. Η έριδα, η οποία οδήγησε στο Σχίσμα των δύο Εκκλησιών, ξεκίνησε από διαφωνίες αναφερόμενες σε θεολογικά και δογματικά ζητήματα, όπως ήταν η νηστεία του Σαββάτου, η αγαμία του κλήρου, η χρήση των αζύμων στη Θεία Λειτουργία και, κυρίως, το δόγμα της Ρωμαϊκής Εκκλησίας περί εκπόρευσης του Αγίου Πνεύματος και από τον Υιό. Κύρια αιτία όμως του Σχίσματος υπήρξε η διεκδίκηση, εκ μέρους της Ρώμης, της πρωτοκαθεδρίας στο χριστιανικό κόσμο, την οποία δεν μπορούσε να αποδεχθεί η Κωνσταντινούπολη. Για το Σχίσμα μεγάλες ευθύνες πρέπει να αποδοθούν στον πατριάρχη Μιχαήλ Κηρουλάριο και στον καρδινάλιο Ουμβέρτο, εκπρόσωπο της Ρώμης στις διαπραγματεύσεις της Κωνσταντινούπολης. Οι δύο αδιάλλακτοι ιεράρχες εξώθησαν τα πράγματα στα άκρα. Οι συζητήσεις τερματίστηκαν με αμοιβαίους αφορισμούς. Οι σύγχρονοι δεν έδωσαν στο γεγονός ιδιαίτερη προσοχή. Η κοσμοϊστορική σημασία του Σχίσματος έγινε αντιληπτή αργότερα και κυρίως τις παραμονές της Άλωσης της Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους.

ΘΕΜΑ Β2

Οι φορείς του ανθρωπισμού είναι βαθιά θρησκευόμενοι, επιζητούν όμως την αληθινή πίστη και τοποθετούν τον άνθρωπο στο κέντρο του κόσμου. Γι αυτό η προσωπικότητά του πρέπει να είναι πολύπλευρη και να χαρακτηρίζεται από την αγάπη για δημιουργική και δραστήρια ζωή, καθώς και από την πίστη στις δυνάμεις του ανθρώπου, σωματικές και πνευματικές. Ο άνθρωπος αισθάνεται πλέον ελεύθερος και έτοιμος να αναλάβει την ευθύνη για τη διαμόρφωση του κόσμου του. Οι ανθρωπιστές οραματίζονται να διαμορφώσουν ένα νέο τύπο ανθρώπου, τον καθολικό άνθρωπο (*homo universalis*), δημιουργό του πολιτισμού του και υπεύθυνο για τη μοίρα του.

ΟΜΑΔΑ Β'

ΘΕΜΑ Γ1

Οι Βυζαντινοί, κατά τον 9^ο αιώνα, στράφηκαν προς το σλαβικό κόσμο και επιδίωξαν τον εκχριστιανισμό του. Έτσι, ύστερα από μια ανεπιτυχή επίθεση των Ρώσων κατά της Κωνσταντινούπολης (860), βυζαντινοί ιεραπόστολοι εναπέθεσαν τα πρώτα σπέρματα του Χριστιανισμού στο νεοσύστατο Ρωσικό Κράτος. Επακολούθησε το 863 η αποστολή ιεραποστόλων στη Μοραβία, *ύστερα από πρόσκληση του ηγεμόνα της χώρας Ραστισλάβου στον αυτοκράτορα Μιχαήλ. Στο απόσπασμα από το σλαβικό βίο του Μεθοδίου ο Ραστισλάβος υπογράμμισε την απλοϊκότητα του λαού του και την ανάγκη του να*

προσεγγίσει την αλήθεια, ερχόμενος σε επαφή με την αλήθεια της Αγίας Γραφής. Ο αυτοκράτορας Μιχαήλ ανταποκρίθηκε θετικά στο αίτημα του Ραστισλάβου για την αποστολή ενός χριστιανού ικανού να τους διδάξει την αλήθεια και επικεφαλής της πρεσβείας τοποθετήθηκαν ο λόγιος και γνώστης της σλαβονικής, δηλαδή της αρχαίας σλαβικής γλώσσας, Κωνσταντίνος-Κύριλλος και ο αδελφός του Μεθόδιος από τη Θεσσαλονίκη. Ο Κωνσταντίνος επινόησε το λεγόμενο γλαγολιτικό αλφάβητο και μετέφρασε την Αγία Γραφή στα σλαβονικά. Έτσι η λειτουργία και το κήρυγμα στη Μοραβία άρχισαν να γίνονται στη σλαβονική γλώσσα. Στη Μοραβία οι δύο Θεσσαλονικείς εργάστηκαν με ακάματο ζήλο. Αργότερα οι μαθητές τους εκδιώχθηκαν από τη χώρα και ο φραγκικός κλήρος κυριάρχησε, αλλά ο βυζαντινός πολιτισμός, χάρη στο έργο των δύο αδελφών, πέτυχε να ριζώσει βαθιά. Οι Σλάβοι οφείλουν τις απαρχές της εθνικής φιλολογίας τους στους δύο αυτούς ιεραποστόλους.

ΘΕΜΑ Δ1

Α) Στο χώρο των πολιτικών ιδεών οι διαφωτιστές είχαν ως πρότυπο τους το αγγλικό σύστημα διακυβέρνησης και ήταν θεωρητικά επηρεασμένοι από τον Τζόν Λοκ (1632-1704), έναν από τους σπουδαιότερους προδρόμους του Διαφωτισμού. Ο Λοκ διατύπωσε την αρχή του κοινωνικού συμβολαίου *η οποία και αναλύεται στο α' κείμενο, απόσπασμα από τη Δεύτερη πραγματεία περί κυβερνήσεως (1690)*. Ο Τ. Λοκ υποστηρίζει ότι *όλοι οι άνθρωποι είναι από τη φύση ελεύθεροι και ίσοι και οι κυβερνήσεις, που ασκούν την εκτελεστική εξουσία, συγκροτούνται βάσει συμφωνίας με το λαό. Η παραβίαση της συμφωνίας αυτής εκ μέρους των κυβερνώντων, όταν προσπαθούν αυθαίρετα να επιβάλουν τη βούλησή τους, παρέχει αυτόματα στο λαό, ως ανώτατη εξουσία, το δικαίωμα της αντίστασης και της επανάστασης, προκειμένου να εγκαθιδρύσει ένα νέο πολιτικό σύστημα.*

Β) Σημαντικός εκπρόσωπος των πολιτικών ιδεών του Διαφωτισμού ήταν ο Γάλλος Μοντεσκιέ (1698-1755). Στο βιβλίο του με τίτλο Το Πνεύμα των Νόμων (1748) διατυπώνει τη θεωρία της διάκρισης των εξουσιών σε νομοθετική, εκτελεστική και δικαστική με στόχο να αποτρέπεται ο κίνδυνος αυταρχικής διακυβέρνησης. *Η συγκέντρωση των τριών εξουσιών στο ίδιο πρόσωπο ή πρόσωπα ισοδυναμεί με ανελευθερία, αφού εγκυμονεί ο κίνδυνος ο μονάρχης ή το κοινοβούλιο να θεσπίσουν και να εφαρμόσουν δεσποτικούς νόμους και απολυταρχική διακυβέρνηση. Προς επίρρωση της θέσης του ο Μοντεσκιέ παραπέμπει στην οθωμανική αυτοκρατορία και το «φρικαλέο δεσποτικό» καθεστώς, όπου και οι τρεις εξουσίες πηγάζουν από τον σουλτάνο.* Η θεωρία αυτή άσκησε μεγάλη επίδραση στην πολιτική σκέψη και αποτέλεσε συστατικό στοιχείο των σημαντικότερων πολιτικών και πολιτειακών κειμένων της εποχής (π.χ. της Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη κατά τη Γαλλική Επανάσταση).

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ : ΜΠΟΥΓΙΑ ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ